

STANJE OVČARSKE PROIZVODNJE U SRBIJI

Popović Nikola¹, Sredojević Zorica², Đorđević Teodora³

Rezime

S obzirom na ekonomski značaj grana stočarske proizvodnje u Srbiji, ovčarstvo se nalazi na četvrtom mestu, tj. iza govedarstva, svinjarstva i živinarstva. Predmet ovog istraživanja je analiza tendencije kretanja broja grla ovaca u svetu, Evropi, kao i broj i zastupljenost po regionima i gazdinstvima u Srbiji. Cilj rada je da se analizom ekonomskih obeležja sagledaju mogućnosti unapređenja ovčarske proizvodnje u našoj zemlji. Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava u Srbiji (631.552), ovce se uzgajaju na 154.972, što čini 24,54%. Prema broju ovaca, dominantno mesto zauzimaju gazdinstva na kojima se gaji 3-9 grla. Od ukupnog broja ovaca u Srbiji (1.736.440 grla), oko 58,21% grla se gaji na gazdinstvima površine od 2-5 i od 5-10 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Ovčarska proizvodnja je u najvećem obimu skoncentrisana u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije. U ovom regionu se gaji 1.047.328 grla ili 60,31% od ukupnog broja ovaca u Srbiji. Na gazdinstvima preko 50 hektara prosečno se gaji 8,5 grla ovaca. Na svega 33 gazdinstva nalaze se farme sa preko 500 grla, što čini 3,06% od ukupnog broja ovaca u Srbiji.

Ključne reči: uzgoj ovaca, regioni, gazdinstva, ekonomska obeležja

1. Uvod

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku Srbije (2015.), od ukupne vrednosti proizvoda poljoprivrede, 67% potiče iz biljna proizvodnja, a iz stočarske 33%. Stočarska proizvodnja omogućava potpunije iskorišćavanje resursa i efikasnu realizuju velikog dela biljne proizvodnje (Zekić i sar., 2014). Ovčarstvo predstavlja važan činilac za razvoj ruralnih područja. Pored brojnih proizvoda koji se dobijaju gajenjem ovaca, važno je istaći da je ova vrsta stoke jako pogodna za korišćenje

¹ Mr Popović Nikola, asistent, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Nemanjina broj 6, Zemun, E-mail: nikpop@agrif.bg.ac.rs, tel. +381 11 2615-315/2215

² Dr Sredojević Zorica, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Nemanjina broj 6, Zemun, E-mail: zokas@agrif.bg.ac.rs, tel. +381 11 2615-315/2297

³ Mr Teodora Đorđević, student dokt. studija, Specijalista za istraživanje i razvoj u Farmia, Kalenićeva 6, 11000 Beograd, E-mail: teodoraldj@hotmail.com, tel: +381 60 6211988

terena složenije konfiguracije. S obzirom na veliku moć adaptacije, skromnih zahteva u pogledu hrane i smeštaja, kao i veliku izdržljivost, ovaca se gaji u svim područjima, ali je najbrojnija u onim regionima gde je poljoprivreda ekstezivna. Uslovi za gajenje ovaca su naročito povoljni u brdsko-planinskim područjima Srbije, gde se nalazi oko 1.700.000 ha prirodnih pašnjaka. Iz tih razloga se u ovom regionu i gaji iznad 70% grla od ukupnog broja ovaca u Srbiji. Međutim uzgoj ovaca na ovim područjima je uglavnom na nivou ekstenzivne ili poluintenzivne proizvodnje (Mekić et al., 2006).

U odnosu na druge domaće životinje, ekonomski značaj držanja ovaca ogleda se u sledećem: veća sigurnost za odgajivače, jer su veoma pogodne za korišćenje pašnjaka na teško pristupačnim brdskim i planinskim terenima; jako su ekonomična i profitabilna vrsta stoke, jer srazmerno daju veće prihode u odnosu na inpute; omogućavaju redovan priliv novca jer daju proizvode koji se unovčavaju u različito godišnje doba i ostvaruje se dosta brz povraćaj uloženog kapitala (Mekić et al., 2007). Ovce su izraziti biljojedi koji pri isključivoj ishrani voluminoznom (kaba-stom) hranom, čak i kada je samo osrednjeg kvaliteta, daju vrlo vredne proizvode za ishranu ljudi (meso i mleko), a uz to i vunu, kao i stajnjak koji je vrlo pogodan za biljnu proizvodnju, a pašu bolje koristi nego goveče (Pavličević, 2001). Ovčarsku proizvodnju u našoj zemlji karakteriše slab rasni sastav, nizak nivo produktivnosti, loš kvalitet proizvoda, ekstezivan način uzgoja i stalno opadanje broja grla ovaca. Domaća primitivna rasa ovaca u našoj zemlji je pramenka. Ona i njeni melezi čine 80% od ukupnog broja ovaca (Krajinović, 2006).

U narednih 50 godina, istraživanja i inovacije u stočarskoj proizvodnji će imati ključnu ulogu u povećanju produktivnosti hrane. Samim tim i ovčarska proizvodnja će morati da se suoči sa dva glavna izazova u isto vreme, a to je da poveća proizvodnju i efikasnost s jedne strane i da poveća brzinu tehnoloških dostignuća kako bi se uspešno takmičila na tržištu sa ostalim vrstama mesa. Jasno je da ovo neće biti ni malo laka borba, s obzirom na veličinu i vrstu poslovanja i kapitalnih investicija, u konkurentnoj govedarskoj, svinjarskoj i živinarskoj proizvodnji (Montossi et al., 2013). Iako naša zemlja ima povoljne prirodne uslove za razvoj ovčarske proizvodnje, još uvek je deficitarna u proizvodnji mesa, mleka i mlečnih proizvoda (Sredojević i Popović, 2014).

Poljoprivredna gazdinstva na kojima se uzgajaju ovce, zauzimaju važno mesto u proizvodnji i resursima poljoprivrede Srbije. Prema tome, ova gazdinstva su i predmet analize ovog istraživanja. Cilj rada je da se analizom važnijih ekonomskih obeležja uzgoja ovaca i njihove zastupljenosti po gazdinstvima i po pojedinim regionima Srbije, sagledaju mogućnosti i potencijalne smernice za unapređenje ovčarske proizvodnje i ekonomsku održivost gazdinstava.

2. Materijal i metod rada

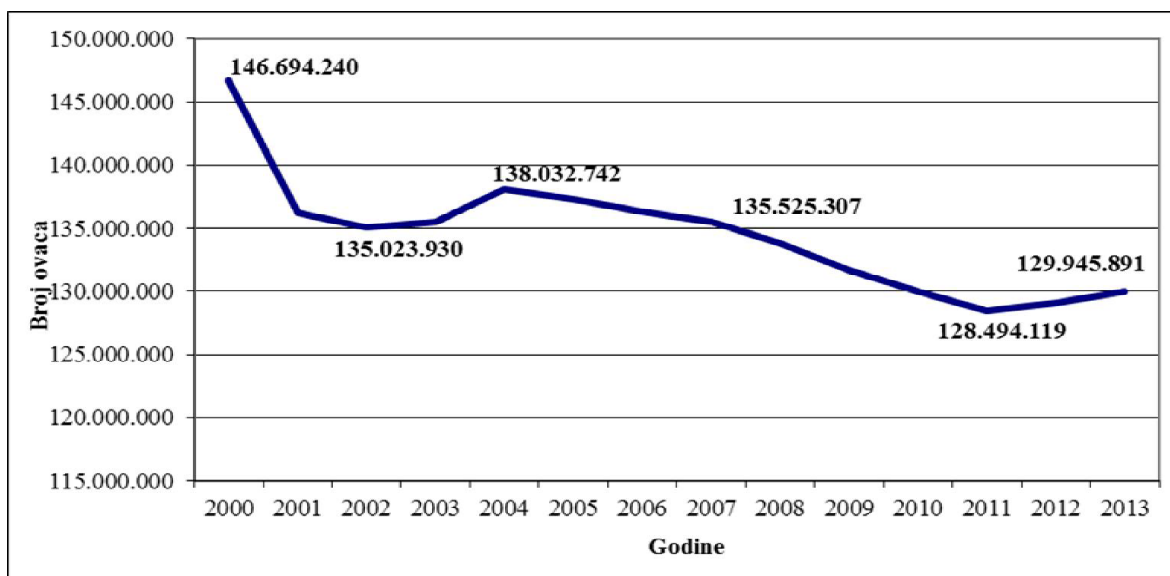
Za analizu brojnog stanja ovaca i njihove zastupljenosti po poljoprivrednim gazdinstava u Republici Srbiji, korišćeni su podaci Republičkog zavoda za statistiku Srbije (RZS, 2015) i to: Statistički godišnjaci, publikacija - Popis poljoprivrede u Srbiji

2012., i dr. Takođe, korišćeni su i podaci iz statističke baze podataka Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO, 2015). Prilikom analize podataka korišćene su statističke metode i utvrđeni različiti apsolutni i relativni pokazatelji – indeksi, procentni udeli, prosečne vrednosti i sl. Rezultati su interpretirani u skladu sa kriterijumima, a u cilju ostvarenja bolje preglednosti, prikazani su u vidu tabelarnih pregleda i grafičkih prikaza.

3. Rezultati istraživanja

3.1. Stanje i tendencije kretanja broja ovaca u svetu i u Evropi

Prema podacima Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO, 2015), u svetu se tokom 2009. godine gajilo 1.118.001.747 ovaca, da bi se u 2013. godini taj broj povećao na 1.162.875.535 grla. Drugim rečima, ukupan broj grla ovaca se povećao od 2009. do 2013. godine za 4%. Najveće brojno stanje ovaca u Evropi je u poslednjem 14-to godišnjem periodu bilo tokom 2000. godine kada je ukupno bilo 146.694.240 grla, dok je najmanji broj ovaca bio tokom 2011. godine, odnosno 128.494.119 grla (Grafik 1).

Grafik 1. Tendencija kretanja broja ovaca u Evropi u periodu 2000 - 2013. godine
Graph 1. Number of sheep in Europe in 2000-2013

Izvor: www.fao.org, 2015.

Prema dosadašnjim istraživanjima, ovčarska proizvodnja u Grčkoj se smatra jednim od najdinamičnijih sektora ruralne ekonomije, kako u pogledu zapošljavanja tako i u pogledu ostvarivanja ukupnog prihoda. Uzgoj ovaca u velikom obimu je na nivou ekstenzivne proizvodnje (Sossidou et al., 2013). U Portugalu postoji oko 52.000 farmi ovaca na kojima se uzgaja oko 2,2 miliona grla, a prosečan broj ovaca je manji od 50 grla po gazdinstvu. Od ukupnog broja gazdinstava istoj zemlji, 50% čine mala na kojima se gaji 1-9 grla i na njima se uzgaja 5% ukupnog broja ovaca, dok 2% čine velika gazdinstva sa preko 500 grla i na njima se uzgaja oko 30% ukupnog broja ovaca (Tiberio and Diniz, 2014). Norveška ima oko 25.000 ovčarskih farmi sa

prosekom od 44 grla. Proizvodnja se odvija na relativno malim gazdinstvima, dok se 52% grla drži na specijalizovanim farmama ovaca (Asheim and Mysterud, 2004).

Za analizu kretanje brojnog stanja ovaca u Evropi u periodu 2000-2013. godine, na bazi FAO podataka, urađeni su bazni i lančani indeksi (Tabela 1.). U ovom slučaju, za baznu godinu je uzeta 2000., odnosno brojno stanje ovaca u ovoj godini u iznosu od 146.694.240 grla. U svim narednim godinama broj ovaca se smanjivao, što se vidi preko stope promena. Tokom analiziranog perioda, najmanji broj ovaca u Evropi bio je u 2011. godini (128.494.119 grla), gde se po osnovu stope promena u tabeli vidi da je, u odnosu na baznu godinu, broj grla opao za 12,41%.

Tabela 1. Stope promena brojnog stanja ovaca u Evropi u periodu 2000-2013

Table 1. Rates of change in number of sheep in Europe in 2000-2013

Godine	Brojno stanje ovaca	Bazni indeks	Stopa promene	Lančani indeksi	Stopa promene
2000	146.694.240	100	0	-	-
2001	136.175.189	92,83	- 7,17	92,83	- 7,17
2002	135.023.930	92,04	- 7,96	99,15	- 0,85
2003	135.493.294	92,36	- 7,64	100,35	+ 0,35
2004	138.032.742	94,10	- 5,90	101,87	+ 1,87
2005	137.276.468	93,58	- 6,42	99,45	- 0,55
2006	136.305.706	92,92	- 7,08	99,29	- 0,71
2007	135.525.307	92,39	- 7,61	99,43	- 0,57
2008	133.806.180	91,21	- 8,79	98,73	- 1,27
2009	131.655.882	89,75	- 10,25	98,39	- 1,61
2010	129.956.884	88,59	- 11,41	98,71	- 1,29
2011	128.494.119	87,59	- 12,41	98,87	- 1,13
2012	129.109.253	88,01	- 11,99	100,48	+ 0,48
2013	129.945.891	88,58	- 11,42	100,65	+ 0,65

Izvor: Obračun autora na bazi FAO podataka, 2015.

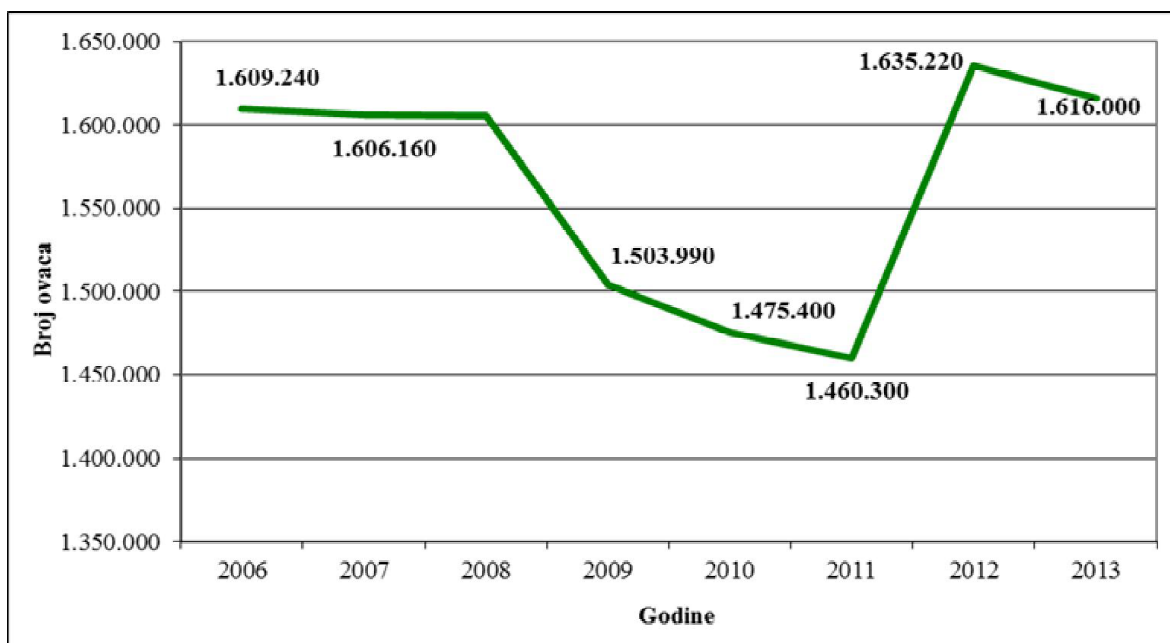
S druge strane, lančani indeksi pokazuju da je najveće smanjenje broja grla ovaca bilo na prelazu između 2000. i 2001. godine. Nešto blaži pad broja grla je bio i u 2002. u odnosu na 2001. godinu. Broj ovaca je porastao tokom 2003. i 2004. godine, gde je lančani indeks iznosio 101,87%. Dakle, brojno stanje ovaca tokom 2004. godine povećalo se za 1,87% u odnosu na 2003. godinu. Zatim, tokom narednih godina beležene su negativne stope promena i oscilirajući pad broja grla, sve do 2012. i 2013. godine. Lančani indeks od 100,65% pokazuje da je došlo do povećanja broja grla ovaca u 2013. za 0,65% u odnosu na 2012. godinu.

3.2. Broj ovaca u Srbiji, zastupljenost grla po regionima i po gazdinstvima

Tokom analiziranog perioda 2006-2013. godine, u Srbiji je u 2011. zabeležen najmanji broj ovaca od 1.460.300 grla, a najveće brojno stanje je bilo tokom 2012. godine, odnosno 1.635.220 grla (Grafik 2.).

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku Srbije (2015), ovčarstvo je u najvećem obimu skoncentrisano u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije. Posmatrajući zastupljenost grla po jedinici korišćenog poljoprivrednog zemljišta, u ovom

regionu se po hektaru gaji jedno grlo, a u Regionu Vojvodine svega 0,17 grla. Uzgoj ovaca je skoncentrisan na ekonomski malim gazdinstvima¹. Kategoriju malih gazdinstava čini 76%, a srednje veličine 21%. Velika gazdinstva po kriterijumu ekonomske veličine imaju udeo od 3% u ukupnom broju gazdinstava sa uzgojem ovaca, pri čemu imaju u vlasništvu svega 10% grla ovaca. Prosečna po gazdinstvu se gaji 11 grla. Ovčarstvo je uglavnom zastupljeno na gazdinstva male i srednje veličine, što je naročito izraženo u regionu Južne Srbije.

Grafik 2. Tendencija kretanja broja ovaca u Srbiji u periodu od 2006 – 2013. godine
Graph 2. Number of sheep in Serbia in 2006 - 2013

Izvor: www.fao.org, 2015.

Na bazi podataka Popisa poljoprivrede iz 2012 (RZSS, 2015), prosečna ekonomska veličina (snaga) poljoprivrednog gazdinstava u Srbiji iznosi 5.939 evra. Posmatrano po regionima, a u odnosu na prosečnu ekonomsku vrednost poljoprivrednog gazdinstva u Srbiji (5.939 evra), ekonomski slabija/siromašnija gazdinstva nalaze se u regionu Južne i Istočne Srbije i regionu Šumadije i Zapadne Srbije, dok se ekonomski snažnija gazdinstva nalaze u regionu Vojvodine. Ekonomska vrednost gazdinstava u Beogradskom regionu je približno na nivou prosečne vrednosti za Srbiju. Najveća prosečna ekonomsku vrednost poljoprivrednog gazdinstva je u regionu Vojvodine (12.032 evra), a najmanja (3.414 evra) u region Južne i Istočne Srbije.

¹ Prema metodologiji EC za tipologiju gazdinstava (Uredba EC broj 1242/2008; Typology handbook EC, RI/CC 1500, Brisel, 25.07.2008), sa kojom je usklađena i odgovarajuća metodologija RZS Srbije, ekonomska veličina gazdinstva predstavlja vrednost ukupnog standardnog autputa ili rezultata na gazdinstvu, odnosno novčanu vrednost bruto poljoprivredne proizvodnje, koju poljoprivrednik može očekivati da potencijalno dobije sa svog poljoprivrednog zemljišta (useva/višegodišnjih zasada/stoke) u datom regionu i u prosečnim uslovima proizvodnje.

Prema rezultatima Popisa poljoprivrede tokom 2012. godine, u Srbiji su evidentirana ukupno 631.552 poljoprivredna gazdinstva koja raspolažu sa 908.102 grla goveda, 3.407.318 svinja, 1.736.440 ovaca¹ i 26.711.220 komada živine, dok je prosečna veličina korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu 5,4 hektara.

U Regionu Šumadije i Zapadne Srbije gaji se najveći broj ovaca (1.047.328 grla). Drugim rečima, od ukupnog broja ovaca u Srbiji, 60,31% se gaje u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije (Tabela 2.).

Tabela 2. Broj gazdinstava i broj ovaca po regionima Srbije

Table 2. Number of family farms and number of sheep by region in Serbia

Region	Ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava	Ukupan broj ovaca	Gazdinstava na kojima se gaje ovce	
			Broj	Udeo (%)
<i>Srbija – sever</i>	180.868	350.748	23.824	13,17
<i>Srbija – jug</i>	450.684	1.385.692	131.148	29,10
Beogradski region	33.244	78.974	8.812	26,51
Region Vojvodine	147.624	271.774	15.012	10,17
Šumadija i Zapadna Srbija	262.940	1.047.328	96.967	36,88
Južna i Istočna Srbija	187.744	338.364	34.181	18,21
<i>Republika Srbija</i>	631.552	1.736.440	154.972	24,54

Izvor: Obračun autora na bazi podataka Republičkog zavoda za statistiku, 2015.

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava koja se nalaze u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije (262.940), na čak 96.967 (ili 36,88%) gazdinstava je zastupljena ovčarska proizvodnja.

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava na teritoriji Srbije, na 77% se gaji stoka, dok gazdinstva na kojima se uzgajaju ovce čine 24,54%. Ovce se najviše gaje u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije.

Tabela 3. Broj ovaca po gazdinstva na kojima se gaje ovce

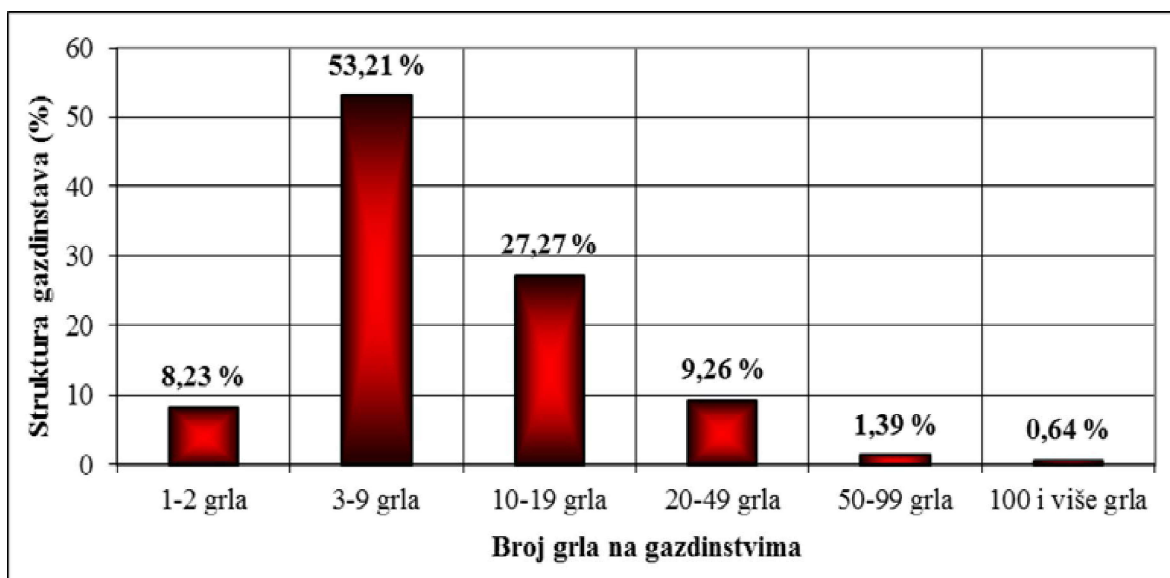
Table 3. Number of sheep on family farms where sheep are reared

Broj ovaca na gazdinstvu	Gazdinstva na kojima se gaje ovce	Broj ovaca		
		Ukupno na gazdinstvima	Udeo u ukupnom broju ovaca (%)	Prosečno po gazdinstvu
1 – 2 grla	12.750	22.673	1,31	1,78
3 – 9 grla	82.461	468.937	27,00	5,69
10 – 19 grla	42.264	535.495	30,84	12,67
20 – 49 grla	14.346	387.722	22,33	27,03
50 – 99 grla	2.159	138.321	7,97	64,07
100 – 199 grla	729	93.556	5,39	128,33
200 – 499 grla	230	61.211	3,52	266,13
preko 500 grla	33	28.525	1,64	864,39
<i>Ukupno u Srbiji</i>	154.972	1.736.440	100,00	11,20

Izvor: Obračun autora na bazi podataka Republičkog zavoda za statistiku, 2015. god.

¹ Prema bazi FAO podataka, tokom 2012. godine u Srbiji je bilo 1.635.220 grla ovaca, pa je ovaj podatak korišćen prilikom prikazivanja brojnog stanja ovaca na grafiku broj 2.

Posmatrajući strukturu gazdinstava prema broju ovaca, može se primetiti da dominiraju gazdinstva sa 3 - 9 grla, a odmah iza njih su gazdinstva na koja se gaji 10-19 grla ovaca (Tabela 3.). Učešće navedene dve grupe gazdinstava u ukupnom broju gazdinstava na kojima se odvija ovčarska proizvodnja iznosi 80,48% (Grafik 3.). Na samo 33 gazdinstva (0,02%) zastupljene su farme sa preko 500 grla ovaca, a prosečno, na ovim gazdinstvima gaji se 8,5 grla ovaca.

Grafik 3. Struktura gazdinstava prema broju zastupljenih grla ovaca

Graph 3. Structure of family farms by number of existing sheep

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, 2015. god.

Broj grla ovaca se povećava sa povećanjem veličine gazdinstava, ali i pored toga prosečan broj ovaca na gazdinstvima je još uvek mali (Tabela 4.).

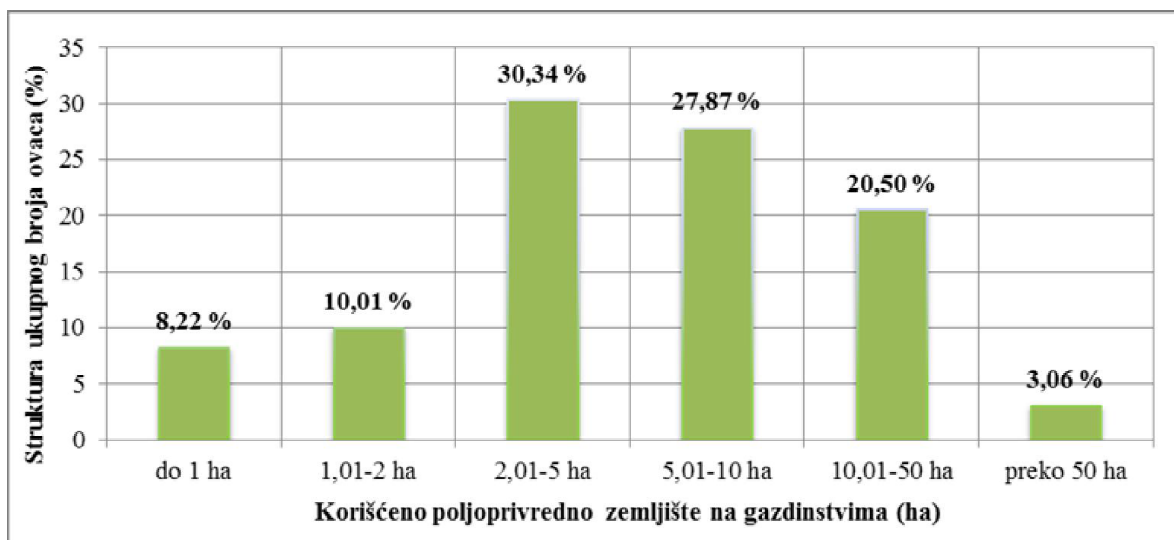
Tabela 4. Zastupljenost broja grla ovaca po gazdinstvima

Table 4. The existence number of sheep per holdings

Poljoprivredno zemljište (ha)	Broj gazdinstava	Brojno stanje ovaca	Prosečan broj grla ovaca po gazdinstvu
do 1 ha	184.674	142.744	0,77
1,01 – 2 ha	123.719	173.752	1,40
2,01 – 5 ha	182.489	526.826	2,89
5,01 – 10 ha	89.083	483.902	5,43
10,01 – 50 ha	45.342	356.074	7,85
preko 50 ha	6.245	53.142	8,51
Ukupno	631.552	1.736.440	2,75

Izvor: Obračun autora na bazi podataka Republičkog zavoda za statistiku, 2015. god.

Na osnovu podataka iz tabele 4, na grafiku 4. je prikazana struktura rasporeda broja ovaca (% udeo) prema veličini gazdinstava u Srbiji. Dve najvažnije kategorije gazdinstava su ona koja imaju od 2-5 i od 5-10 ha korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Na ovim gazdinstvima se gaji 58,21% grla od ukupnog broja ovaca u Srbiji. Gazdinstva koja imaju preko 50 ha korišćenog poljoprivrednog zemljišta čine skoro 1% (6.245) od ukupnog broja gazdinstava u Republici Srbiji (631.552).

Grafik 4. Struktura rasporeda ukupnog broja ovaca (% udeo) po gazdinstvima Srbije

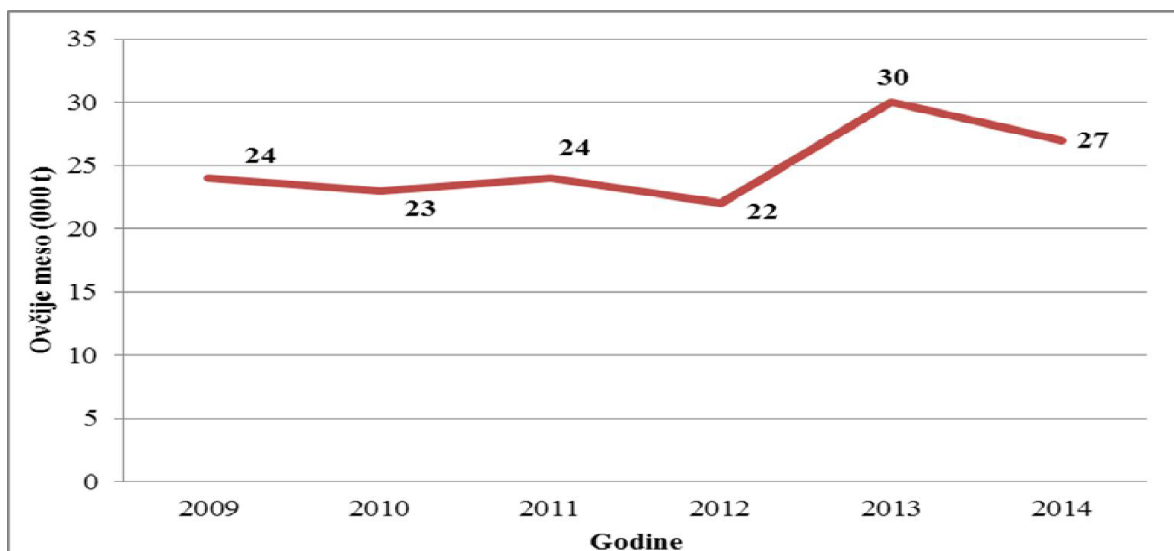
Graph 4. Distribution structure of the total number of sheep (% share) on family farms in Serbia

Izvor: Republički zavod za statistiku, 2015. god.

Na gazdinstvima koja raspolažu sa preko 50 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta gaji se svega 3,06% ili 53.142 grla, od ukupnog broja ovaca u Srbiji (Grafik 4.). Međutim, kako je napred navedeno prosečan broj grla na ovim gazdinstvima je najveći, odnosno 8,51 grlo.

3.3. Obim proizvodnje mesa i mleka od ovaca u Srbiji

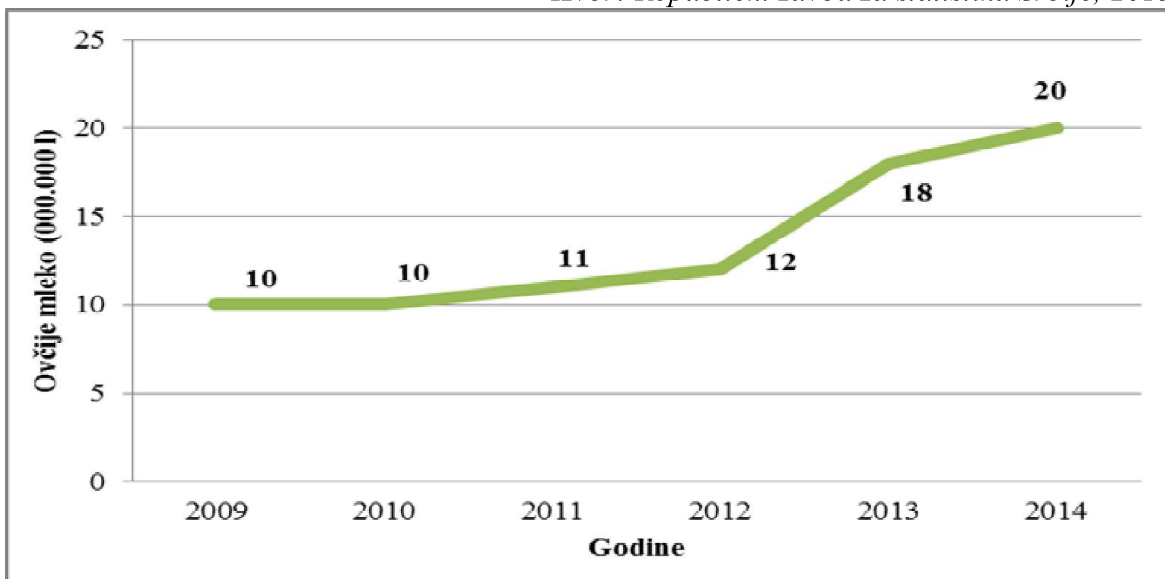
Tokom analiziranog perioda 2009-2014. godine, proizvodnja ovčijeg mesa u Srbiji je blago oscilirala po godinama. Najmanja proizvodnja je bila tokom 2012. godine (22.000 tona), a najveća u 2013. godini (30.000 tona). Prosečna proizvodnja mesa u analiziranom periodu iznosila je oko 25.000 tona (Grafik 5.).

Grafik 5. Proizvodnja ovčijeg mesa u Srbiji u periodu 2009 – 2014. godine

Graph 5. Production of lamb and mutton in Serbia in 2009 – 2014

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, 2015.

Grafik 6. Proizvodnja ovčijeg mleka u Srbiji u periodu 2009 – 2014. godine.

Graph 6. Production of sheep milk in Serbia in 2009 – 2014

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, 2015.

Kao što se vidi na grafiku 6., obim proizvodnje ovčijeg mleka u Srbiji je poslednjih godina u porastu, tako da se od 2010. do 2014. proizvodnja udvostručila. Najmanja proizvodnja mleka je bila tokom 2009. i 2010. godine, oko 10.000.000 litara, a najveća tokom 2014. godine kada je iznosila 20.000.000 litara.

4. Zaključak

U Srbiji su prema Popisu poljoprivrede iz 2012. godine (RZSS, 2015), evidentirano 631.552 poljoprivredna gazdinstva. Od ovog broja, na 77% gazdinstava se gaji stoka i to: 908.102 grla goveda, 3.407.318 svinja, 1.736.440 ovaca i 26.711.220 komada živine. Prosečna veličina korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu je 5,4 hektara. Na 154.972 gazdinstava (24,54% od ukupnog broja), zastupljena je ovčarska proizvodnja, koja je u najvećem obimu skoncentrisana u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije. Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava koja se nalaze u ovom regionu, na čak 36,88% je zastupljena isključivo ovčarska proizvodnja. U istom regionu se gaji 1.047.328 grla ili 60,31% od ukupnog broja ovaca u Srbiji. Broj grla po gazdinstvu se povećava sa povećanjem posedovne veličine, tako da je zastupljenost ovaca na gazdinstvima preko 50 hektara 8,5 grla. Na svega 33 gazdinstva nalaze se farme sa preko 500 grla ovaca, a to je svega 3,06% grla od ukupnog broja ovaca u Srbiji.

5. Literatura

1. Asheim L.J., Mysterud I. (2004): Economic Impact of Protected Large Carnivores on Sheep Farming in Norway, Sheep & Goat Research Journal, University of Nebraska – Lincoln, Nebraska, USA, No 19, p.p. 89-96.
2. Krajnović M. (2006): Ovčarstvo i kozarstvo, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad.

3. Mekić C., Lalović M., Pandurević T. (2006): Reproductivni pokazatelji ovaca rase Ile de France na farmi Ponikve, Agroznanje, Poljoprivredni fakultet, Banjaluka, vol. 7, broj 2, str. 37.
4. Mekić C., Sredojević Z., Popović N. (2007): SWOT analiza ovčarske proizvodnje kao faktora ruralnog razvoja Republike Srpske, Tematski zbornik sa međunarodnog naučnog skupa - Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj u Republici Srpskoj, Poljoprivredni fakultet Istočno Sarajevo, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, Balkanska asocijacija za životnu okolinu (B.E.N.A.) Grčka, Jahorina, str. 592-601.
5. Montossi F., Del Campo M., San Julian R., Brito G., Sanudo C. (2013): Sustainable sheep production and consumer preference trends: Compatibilities, contradictions, and unresolved dilemmas, Journal Meat science, American meat science association, USA, No 95, p.p. 772-789.
6. Pavličević A. (2001): Ishrana goveda i ovaca, Poljoprivredni fakultet, Beograd – Zemun.
7. Sossidou E., Ligda C., Mastranestasis I., Tsiokos D., Samartzi F. (2013): Sheep and goat farming in Greece: Implications and Challenges for the sustainable development of less favoured areas, Animal Science and Biotechnologies, Greece, No 46 (2), p.p. 446-449.
8. Sredojević Z., Popović N. (2014): Sheep farming-pastures sustainability: an economic model of sheep farm for rural areas in Serbia, Thematic proceedings, International scientific conference-Sustainable agriculture and rural development in terms of the Republic of Serbia strategic goals realization within Danube region – rural development and (un)limited resources, Institute of agricultural economics, Belgrade, p.p. 1006-1023.
9. Tiberio M.L., Diniz F. (2014): Sheep and Goat Production in Portugal: A dynamic view, Modern economy, Academic publisher, Portugal, No 5, pp. 703-722.
10. Zekić V., Džinić N., Tica N., Tomović V., Milić D. (2014): Ekonomska obeležja postrojenja za preradu mesa, Agroekonomika, Poljoprivredni fakultet Novi Sad, broj 63-64, str. 93.
11. <http://faostat3.fao.org/download/Q/QA/E> (Pristupljeno: oktobar, 2015.)
12. <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=138> (Pristupljeno: oktobar, 2015.)
13. http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/88/69/09_Poljoprivreda.pdf (Pristupljeno: oktobar, 2015.)

POSITION OF SHEEP PRODUCTION IN SERBIA

Popović Nikola¹, Sredojević Zorica², Đorđević Teodora³

Summary

Considering the economic importance of the branches of livestock production in Serbia, sheep breeding is in the fourth place, behind cattle, pig and poultry breeding. The aim of this research is to analyze the movement tendencies in the number of head of sheep in the world, Europe, and the number and representation of the regions and farms in Serbia. The aim is to analyze economic characteristics and consider possibilities for improvement of sheep production in our country. Of the total number of farms in Serbia (631,552), sheep are bred on 154,972, which accounts for 24.54%. Considering the number of sheep, farms which rear 3-9 head are the most common. Of the total number of sheep in Serbia (1,736,440 heads), 58.21% of head are grown on farms which cover from 2-5 and 5-10 hectares of utilized agricultural land. Sheep production is mostly concentrated in Šumadija and Western Serbia. In these regions 1,047,328 head or 60.31% of the total number of sheep in Serbia are reared. On farms over 50 hectares, 8.5 head of sheep are reared on average. Only 33 family farms have over 500 head of sheep, which makes for 3.06% of the total number of sheep in Serbia.

Key words: sheep breeding, regions, family farms, economic characteristics

Primljen/Received: 24.11.2015.

Prihvaćen/Accepted: 7.12.2015.

¹ Nikola Popović, MSc, teaching assistant, University of Belgrade, Faculty of Agriculture, Nemanjina 6, Zemun, E-mail: nikpop@agrif.bg.ac.rs tel. +381 11 2615-315/2215

² Zorica Sredojević, PhD, professor, University of Belgrade - Faculty of Agriculture, Institute of Agrieconomics, Nemanjina 6, 11080 Belgrade-Zemun, Republic of Serbia, E-mail: zokas@agrif.bg.ac.rs

³ Teodora Đorđević, PhD student, research and development specialist in Farmia, Kalenićeva 6, 11000 Beograd, E-mail: teodoraldj@hotmail.com, Tel: +381 60 6211988